

„Oh, zakaj to? — ni treba tega! Vaš obraz . . . na nekaterih prostorih . . . kakor bi bil nekoliko žolt, in tukaj, kakor bi bile temotne pičice.“ Umeteljnik je začel dokazavati, da te pičice in ta žoltost, da to posebno dobro strinja se, zлага — da se z obličjem prijetno in néžno. Ali dobil je odgovor, da to se ne zлага nikakor in da prav nič ne pristuje to — in da se to le zdi mu.

„Ali oproščajte, le nekoliko je, samo tukaj-le obličja doteknila se žoltkasta barva“ — opomnil je umeteljnik prostodušno. Ali tudi tega ni dovolila mu dama. Dejala je, da Lise le tega dné ni prav zdrava, da nikoli ni žolta in da nje obličje posebno sè svežo barvo ponaša se. O žalosti je začel izglajati, kar je bil čopič namalal na platno. Zginilo je mnogo skoro jedva vidljivih črt in ž njimi vred je zibnilo tudi nekoliko podobnosti. Nečutno je začel dajati obrazu tisti splošni „kolorit“, ki nepremišljeno dajó ga podobam in obraze iz nature maličijo nekako hladno vzorno, kar nahajamo na učilnih prvotinah. Ali dami je ugodno bilo to, ker je bil popolnoma zginil žaljivi „kolorit“. Čudila se je le, da tako počasi napreduje delo, in dejala je, da je slišala, da o drugi seji popolnem dokonča podobo. Umeteljnik temu ni znal odgovoriti ničesar.

Dami ste ustali in odpravljali se na odhod. Umeteljnik je odložil čopič, spremil ji do duri in potlej je dolgo časa žalosten stal na tistem prostoru, pred svojo podobo. Gledal jo je glupo, a po glavi so v tem rojile mu tiste ženske črte, rojila tista posenčja, motala se mu je po njej tista zračna sloga, ki je bil naobrazil jo, pa je čopič neusmiljeno moral uničiti vse. Zamaknjen je bil vá-nje do céla, položil je podobo na stran in prišla mu je na vrsto Psihe, nje pohojena glava, ki je poiskal jo nekdé, namalal jo je bil uže davno popreje na platno. To je bila na lahko, ali popolnem vzorno, hladnodušno naobražena glava, zgol navadnih črt skupina, ki ni bila prilastila si živega tela. Ker ni imel nikakoršnega dela, jel je ogledavati jo, naznačil je na njej vse, kar je bil popreje opazil aristokratični devi na obličji. Črte, ki je bil ulovil jih, posenčje in ujema, vse to se je tû prikazalo v taki očiščeni podobi, v kakoršni se javi, ko umeteljnik gleda prirodo, oddaljuje se od nje in tvori nekaj njej podobnega. Psihe je začela buditi se, prosvitajoča misel pa je tudi jela prominjati se v vidno telo. Mlade svetske dame obličje, njega izraz je nehoté imela Psihe, a poleg tega je nje delež bil samosvojen izraz, ki je opravičeval nje čast, da je čisto izvirno delo. Zdelo se je, da je upotrebil nekoliko, pa tudi vse, kar je izvor kazal mu, in popolnem se je posvetil svojemu delu. Nekoliko dni se je mudil le z njim. A pri tem delu ste ga tudi zasačili znani dami o svojem prihodu. Ni utegnil s podstavka sneti obraza. Obé dami ste radostno vskliknili in tleskali z rokama.

„Lise, Lise! — oh, kaka podobnost! Superbe, superbe! — Kako ste dobro izumili, da ste oskrbeli jo z grško obleko! Oh, kaka nenadnost!“

Umeteljnik ni znal, kako bi dami vzbudil iz prijetne omame. Pekla ga je vest, povešal je glavo in tiho opomnil: „To je Psihe.“

„Ali je Psihe nje podoba? — C'est charmant!“ — dejala je mati in smijala se, nasmijala se je tudi hči. „Ali ni res, Lise, da bode največa ugoda tebi to, ker bode Psihe tvoja podoba? — Quelle idée délicieuse! Ali kako delo je to! — To je Correggio! — Priznavam, da sem čitala o vas — in slišala, ali nisem znala, da ste tako nadarjeni. Ne, vi morate vsekako naobraziti i mene.“ — Rada bi bila dama, da bi tudi sama bila namalana, kakor nekaka Psihe.

„Kaj bode pa sedaj?“ — vprašal se je umeteljnik, „ker dami hočete, pa naj bode Psihe to, kar zahtevate“, in glasno je rekel: „Račite, posediti le malo še, jaz se le še malo dotaknem nečesa.“

„Oh, jaz se bojim, da ne bi kakor koli . . . tako podobna je sedaj!“

Ali umeteljnik je poznal, da je žoltina bojazni izor — in upokojil ji je, povedal je, da hoče očem dati več ognja in izraza. A res je močno pekla ga vest in hotel je obrazu dati malo več podobnosti originalu, zato da bi kedo ne grajal ga očito grdo. Resnično je napósled Psihe, — nje obličje devi preskrbelo jasnejše črte.

„Dosti je!“ — vskliknila je mati, jela je bila bati se, da bi podobnost napósled ne bila prevelika. Umeteljniku plača je bilo vse: smeh, novci, pokloni, iskreno mu je roko stiskala dama, povabila ga je na obed, s kratka: mnogo laskavih nagrad mu je bilo delež.

Podoba je šum vzbudila po mestu. Dama je pokazala jo prijateljicam: vse so čudile se umetelnosti, ki je živopisec z njo zadel podobnost in tudi krasoto preskrbel originalu. O poslednji, to je — da, vstal je razgovor, a ne brezi male zavistne zarudelosti v licih.

Takoj so umetelnika obložili z delom. Podoba je kazala, da hoče vse mesto dati, da ga namala. Vsak trenotek se je zvonček oglasil pri durih. Nekoliko je to utegnulo biti dobro, zato ker je neprestano imel priliko, da je o mnoštvu privajal se različnim podobam. Ali na nesrečo so to bili samo taki ljudje, ki je težko ustrezal jim, to so bile duše — prenagle — nadležni krsti, kateri bolj, ta bolj, za tega del so bili nestrpilji do skrajne mere. Vsi so le zahtevali, da bi delo bilo lepo in brzo.

Umeteljnik se je preveril, da je do céla nemogoče to, da bi kaj dokončal, da bi vse nameščevati mogla naglost in bistra čopičeva smelost; da mora ves izraz splošno jasen biti in da čopič ne smé prodirati v neznatne podrobnosti, s kratka: da je popolnem nemogoče, da bi delal po natori, po nje dovršenosti. Temu moramo prideti, da je skoro vsakdo izmed teh, ki so dali namalati se, zahteval nekaj družega. Dame so hotele, da bi posebno duh javil se v obrazih — in značaj, da bi do céla ne pazil na drugo, da bi okroglil vse ogle, da bi umeraval vse potvarnosti in če je moči, ognil se jih do céla, s kratka: da bi popolnem zagledal se v obličje, kedor bi imel priliko, ter videl ga. Za tega del so, ko so sedale, da je obrazil jih, zato zminjale se tako, da je v zadregah bil umeteljnik; nekatera je hotela na svojem obličji kazati otožnost, nekatera bol, nekatera pa je vsekako hotela zmanjšati usta, in krčila jih je tako, da so izšobila se v en konec in podobna bila glavici na palici. A vrh tega so od njega zahtevale podobnost in neprisiljeno prirojenost. Moški niso bili nič boljši, nego dame: ta je hotel biti naobražen silno resne, napihnjene glave, ta k višku gledajočih, razplamčenih očí; telesne straže poročnik je neomajljivo zahteval, da bi na njem bilo videti Marta; uradnik se je napenjal, da bi bil resnejši, blagostnejših lic in roka da bi počivala mu na knjizi, ki je na njej z malimi črkami bilo napisano: „Zmérom je gojil pravico.“

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Gorice 8. sept. (Izv. dopis.) V kratkem so pri nas na kmetih osnovali dve novi „bralni društvi“, eno na Vipavskem v Velikih Žabljah, drugo pa v Brdih, v Števerjanu (sv. Florijanu). Kdor mlačnost in občo zaspanost naših Brd pozna, vé najbolje ceniti trud

onih, ki skušajo na tej avatrijsko-italijanski meji narod probuditi; zahvalo zaslužijo toliko več, ker se za ta lepi slovenski, pa od narodnjaštva popolnem zapuščeni kraj kar nič ne stori. Res da je narod tod sam malomaren, ker je razmerno preubožen in veliko preveč prisiljen na barantijo z domačimi pridelki; ali upanja bi voditelji ne smeli zgubiti, tem manj, ker niso še nič storili, da bi narodnost tam oživila, in pomisliti bi morali, da hitro ko Lah proglasi Brda za svoja, nismo čisto nič več varni tudi na levem kraju Soče, kjer se goriški Lahi že tako obnašajo, kakor da bi se goriška okolica z vipavsko dolino prištevala že Lahom. Gorico imenujejo „sestersko mesto“ Vidmu; v to irredentovsko gnjezdo zahajajo in se vozijo tržaški in goriški Lahoni pogostem in se vozijo tje na stotine skoro vsako nedeljo. Uže tako daleč so jo ti neodrešenci pritegnili, da brez strahu poročajo tudi v goriškem lahonskem lističu „Corriere“, kako se popolnem zlagajo s početji videmskega mesta. Pred 14 dnevi so odkrili v Vidmu spomenik Viktorju Emanuelu; takrat je došlo v Videm iz Trsta in Gorice kakih 4000 Lahov, kakor sami ponosno v **uvodnih** člankih domačih listov poročajo, in imenovani „Corriere“ kar naravnost razkriva, kako so bili vsi Videmčani in došli gostje s Primorskega pri onem odkritju enih misli in enih čutov in ganjeni do dna srca v ljubezni in entuziazmu do pokojnega združevalca dotlej nerazdružene Italije. V tem, ko isti „Corriere“ poroča o porodu cesarjeve Štefanije med domačimi stvarmi s par suhimi besedami in govori samo o „tale avvenimento“ (o tem dogodku) brez vsakega epiteta, ki bi razodeval veselje in zadovoljnost avstrijskih narodov o tej priliki, je isti listič napisal uvodni članek poln nedvomljivih izrazov o veselji, ki so ga goriški gostje uživali in kazali v Vidmu. Tako lahonestvo napreduje in se sme širiti brez zadržkov v Gorici, in isti vpliv se je največ kazal in je končno tudi zmagal, da naša Brda niso dobila letos lastne sodnije.

Naši deželni poslanci vse premalo gledajo na pravice naroda, katerega zastopajo. Še le letos se je doseglo toliko, da na pr. v Stari Gori, kjer so slovenske hiše, slovenski kmetje, ki spada direktno pod goriško občino, da še le zdaj, pravim, dobijo tu ljudsko šolo, pol slovensko, pol laško, torej polovičarsko, in gospodje, ki imajo vaje goriškega mesta v rokah, bodo uže skrbeli, da iz polovičarstva nastane nekaj popolnega, to je, da se šola polagoma popolnem poitalijanči. Tičke predobro poznamo po drugih činih, da bi jim ne šli na limanice tudi oni, ki so sicer neutralni, in bi morali biti oprezní, da se slovenskemu narodu **krivica** ne zgodi.

Pa kaj hočemo o tej navidezno malenkostni stvari govoriti, ko se naši deželni zastopniki ne zmenijo še za važnejša mesta, kjer je treba načelo ne samo strogo varovati, ampak tudi izvrševati. Ti poslanci pač dobro vedó, da uradniki deželni so večinoma Lahi ter slovenskega jezika nezmožni, in vendar molčé k taki organizaciji. Rekli bi, da edino deželno računstvo je v rokah, ki dosledno varujejo jezikovo enakopravnost na oboji stran; vse drugo je piškavo in praktično za Slovence brez pomena. Pa tudi deželno zborovanje nam letos za ta del nikakor ne ugaja. Plemeniti grof Coronini, naš sedanji deželni glavar, sam ne tolmači italijanskih govorov slovenskim poslancem in še bolj slovenskemu navzočemu občinstvu. Prednik Coroninijev, dr. vitez Pajer, je bil v tem dosleden, in je vselej drugi stranki pretolmačil, kar je ona v svojem jeziku povedala. Drugače jako občutljivi in pravični grof bi se moral tudi tega načela držati, ker je slovenščine za to dovolj zmožen, in ker on le predobro vé, da drugače

utegne vstvariti praecedens naslednikom — na krivico slovenskemu narodu. Mi smo jako veseli, da je sedanji deželni glavar kot tak svojo letno plačo od 2000 gold. podaril za ustanovo štipendija v prid vseučiliščnikom naše dežele in pokazal pot, kako bi morali tudi drugi ravnati; enaka, če ne še večja zadovoljnost se bo v slovenskem narodu razodevala, če bo v narodnostnem oziru skrbel, da se popravijo dosedanje krivice, ki so Slovincem od deželnega zbora in v obče iz deželne hiše prihajale.

Sam na sebi je predlog laškega poslanca Locatelli-ja, da bi se znižala deželnim odbornikom dosedanja plača od 1200 gold. na 600 gold., jako malenkosten, in kaže, da bogataš Locatelli ne pozna agend in opravil deželnega odbora, ako hočejo odborniki vestno razpravljati deželne stvari, ali pa da si hoče oni gospod pridobiti slave pri ljudstvu. Laški magnatje v naši Furlaniji takega imena silno potrebujejo, ker vedó, da po starodavnem sistemu delavno ljudstvo izsesavajo in tlačijo. Ali o tem zdaj ne govorimo in smo hoteli samo reči, da dosedanja plača deželnih odbornikov bi ne bilo nič krivega ali napačnega, ko bi ne videli madežev v tem, da se za to plačo nekateri preveč poganjajo in vsiljujejo v odborništvo, zlasti če se to godi od takih naših zastopnikov, ki vedó, da zaradi drugih opravil ne morejo sami vestno zastopati deželnega odbora in tega, kar je eventuelno ž njim združeno, **pa za slovenski narod odvažno**. Upamo, da, kakor odkrito govorimo, da nas enako lahko dotičniki tudi dobro umejo. Basta! Sicer pa grajamo poslance v obče, da odborništvo podeljujejo onim, ki ne morejo izpolnjevati po volji odborniških dolžnosti. Menili smo, da jih je obče mnenje izpametilo na to stran; pa neopravičeni strah pred zamero je menda večí. **Žalostno!**

Dr. France Kos, Slovenec z Gorenjskega, dosedaj suplent na gimnaziji goriški, postal je profesor zgodovine in zemljepisja na tukajšnjem ženskem učiteljski.

Iz dolenjske strani 20. avg. (*Kmetje, snujte si katoliško-politična društva!*) Vse politikuje in si društva snuje, le kmet na take koristne reči vse premalo porajta, kakor bi ne imel sam ničesar govoriti in sklepati o svojih političnih razmerah, ter se vse preveč le na druge zanaša, da mu pomagajo, kar ima po mnogih skušnjah slabe nasledke. Toraj pomagajmo si sami, ko vendar najbolj vemo, kje nas čevelj žuli; ker tako, kakor je zdaj, ne sme ostati, ako se hočemo ogniti nevarnosti, ki pretí kmečkemu stanu, in dospeti do boljše prihodnosti. Na noge tedaj kmečki prijatelji moji! kdo li bo dremal in roke križem držal, ko vidi toliko napak, katere je popraviti treba. Pravijo, če ne veš kaj delati, poglej, kaj drugi delajo, pokažimo, da smo zreli in zavedajmo se svojih narodnih pravic, da bodo pa naše besede večó veljavo imele, združimo se v več skupin tako, da bo vsaka fara, katera pod en zvon spada, imela svoje katoliško-politično društvo. Čemu nam pa bodo taka društva? me zna vprašati kdo. Na to odgovorim: taka društva bi nam silno veliko dobrega donášala, kajti le v združbi je moč in napredek, v teh društvih bi se vzajemno razgovarjali in posvetovali o državnih, občinskih in volitvenih zadevah, potem napravljali prošnje, resolucije in proteste kamor koli si bodi in odpošiljali na dotično mesto. Kako naj bi se pa napravila taka društva? To bi bilo prav lahko; najprvo je potreba, da se v enem farnem okraji, kjer ima biti društveni sedež, zbere 5—6 domorodnih zavednih mož, da se dogovorijo pravila, katera se potem deželni vladi predložé v potrjenje. Potem, če deželna vlada pravila odobri in potrdi, naj se mahoma osnuje volitev, ter izvoli približno 9 članov v ravnateljski odbor, kateri izmed sebe voli

prvomestnika. Nadalje razglašja se vabilo k pristopu v društvo. Na ta način je društvo dogotovljeno, se ve da za izpeljavo tega treba je tudi nekaj malega novcev in precéj dela.

Lejte, to je kratek načrt, iz katerega lahko vsak vidi, kolike važnosti bi bila taka društva za občinstvo. M. Ilovra.

Prem 8. sept. — Dne 26. avgusta t. l. popoludne predaval je g. Ernest Kramer v zagorski šoli na Notranjskem: a) o živinoreji, b) o gnoji in c) o sadjereji. Celi govor trajal je eno uro; njegov zapopadek bil je na kratko tak-le: Razmere na Pivki res niso na vse strani tako ugodne in pripravne, da bi se sè splošnim kmetijstvom gmotni stan dal izdatno zboljšati in tako povzdigniti, kakor bi se to želelo in kar je drugod v tem obziru tudi dosegljivo. Ali zavoljo tega ne sme se še obupati. Tudi tukaj more se s krepko voljo in pravim razumom še veliko zboljšati, ter napredno koristnega gledé splošnega kmetijstva izvesti in doseči.

Prvi važni faktor umnega kmetijstva, katerega hočemo danes nekoliko natančneje ogledati, je domača živinoreja. Čeravno niso tukaj za živinorejo vsi pogoji tako ugodni, kakor so na pr. po Gorenjskem, kodar imajo obilo travnikov, senožeti, kakor tudi dobrih planinskih pašnikov, se dá vendar pri vsem tem tudi tukaj še marsikaj koristnega in naprednega doseči. Za pošteno živinorejo treba je pred vsem zadosti dobre, poštene in redilne krme. Za pridelovanje te potreba je primernih in zadostnih zemljišč, travnikov, senožeti in njiv, a dalje pa tudi umnega gospodarstva sè živinsko krmo: sè senom, deteljo in slamo. Vsem tem razmeram pa tukajšnje okoliščine do sedaj še niso zadostovale in tudi še ne zadostujejo. Po eni strani se tudi ne prideluje na Pivki zadosti dobre živinske krme, a po drugi strani se pa s taisto sploh slabo gospodari. Iz začetka krmljenja polaga se živini navadno preveč krme, da iz nje zjedi dela, ter se je na ta način prav veliko brez (skoraj vsakoršne) koristi vniči in poizgubi. V takih slučajih mora pa navadno živina ali hudo stradati ali se pa le sè samo suho, trdo in celo slamo krmi. Drugi še hujši spodjedež v slabem gospodarstvu z živinsko krmo je pa ne le tukaj na Pivki, nego v celem postojnskem političnem okraji slaba navada, senó v Reko in Trst za slepo in nepomenljivo ceno voziti. Ono senó, katero bi se domá umno porabljen lastniku gotovo več stokrat obrestovalo, je na ta način popolno zavrženó. (*Opomba.* Znani so mi ne ravno redki slučajji iz pretekle pomladi, da so po tukajšnjih krajih taki slabi gospodarji sè senom, kateri so lansko leto ob času košnje senó stari stot po 50 kr. drugim strankam prodajali, na pomlad morda ravno tisto senó pa po 2 gld. stot od njih zopet nazaj kupovali. Pri vsem tem morala jim je pa uboga živinica skoz celo zimo hudo stradati in se večinoma le sè samo pičlo slamo zadovoljevati. To se pravi biti svoji živinici ne gospodar, nego temveč tudi tiran. *Pis.*) Čudo ni prav nobeno, da pri takih okoliščinah živinoreja ne daje onega dobička in onih dohodkov tukajšnjim živinorejcem, kakoršnega bi pri modrem in pametno-umnem uporabljevanji uže sedaj pridelovane krme lahko in tudi gotovo dajala. Ravno v tem slučaju je po teh krajih sploh še prav veliko škodljivih, napačnih in pogubonosnih razvad, katere naj bi se skoraj popolnem in v svojo lastno korist gledé pravega napredka racionalno odpravile!

(Dalje prih.)

Iz Ljubljane. (*Dvestoletnica oproščenja Dunaja*) in krščanstva sploh pred nasilstvom Turkov praznuje se danes po vsej naši državi v nekaterih krajih bolj, v nekaterih manj slovesno. Dunaj sam praznuje ta praznik menda zato, ker je v prvi vrsti praznik krščanstva,

Dunaj pa si uže zarad denarja polne roke judovske ne upa spoznavati svojega krščanskega stališča. Dunaj zato praznuje ta praznik neko skrivaj ali memogredé; Galicija, katera je svoj čas ravno po kralji Sobjeskem Dunaju in krščanstvu poslala rešitev, praznuje ta praznik po vsi moči sijajno, pa tudi mi Slovenci praznujemo to 200letnico s hvaležnim srcem, ker toliko, kakor naše in sosedne hrvatske dežele, ni imela trpeti pred silo Turkov nobena druga dežela. Zato se pa tudi z globočine srca pridružujemo današnjim sijajnim slavnostim in zahvalni pesmi, katera se prepeva v naših cerkvah.

— (*Mestni zbor ljubljanski*) zboroval je včeraj pod predsedstvom župana P. Grassellia. Ta naznanja zboru zahvalne telegrame, ki so došli od cesarskega dvora za voščila ljubljanskega mesta odposlane ob priliki rojstva princesinje Elizabete. — Odbornik Murnik poroča o prodaji licealnega poslopja in predlaga odgovor do deželne odbora v tem smislu, da se pritrdi prodaji, ako se mestu povrne za pravice do sedaj vživane pri tem poslopji, 12.000 gold. Konečno sprejela so se pravila za mestno hranilnico obsegajoča 42 paragrafov.

— (*Šole v Ljubljani*) razun semeniških, pričnejo se prihodnji ponedeljek dne 17. t. m. Vpisavanje je zadnje dni tekočega tedna.

— (*Zborovanje deželne zbornice kranjskega*) prične se zopet prihodnji ponedeljek, in to zdaj v dvorani redutni, kakor poprej zmiraj.

— (*Čebelni somenj*) pretekli ponedeljek pred frančiškansko cerkvijo v Ljubljani bil je jako dobro obiskan in je bila cena za med v panjih nastavljena od 17 do 19 gold. za stari cent; méd v sodcih bil je še cenejši. Cena je visoka in bati se je, da v nekaj dneh pade, kakor smo to uže nekaj let skušali, prekupci na deželi naj se tedaj varujejo, da ne zabredejo v zgubo.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Ta teden tudi Dunaj obhaja svoje praznike. Slovesno poklada se vrhovni kamen pri zgradbi nove, velikanske in krasne mestne hiše, za katero se je potrosilo veliko milijonov goldinarjev. K tej svečanosti vabljeni so baje župani vseh glavnih mest naše države pa tudi glavnih mest tujih držav.

Tudi župan ljubljanski P. Grasselli podal se je, kakor slišimo, k tej slavnosti.

200letnico oproščenja pred Turki obhajajo tudi nekoliko, pa zeló skromno, ker se kolovodje dunajskih mestnih očetov bojé, da bi del slave ne zadel tudi družih nenemških in pa krščanskih junakov, kateri so v resnici rešili nemški Dunaj.

— Iz Laksenburga dohajajo neprenehoma dobra poročila, in ker je po preteklih osmih dneh nadvojvoda mati in hči pri najboljšem zdravju, ustavilo se je s ponedeljkom počenši razglašanje zdravniških poročil.

— Dne 9. t. m. došel je na Dunaj španjski kralj Alfons, na kolodvoru pričakovali so ga poslanik španjski, vsi nadvojvode, cesarjevič in cesar, po srčnem pozdravu vseh odpeljala sta se cesar in kralj na cesarjev dvor, kjer bode stanoval kralj kot gost cesarjev. Samo po sebi se razume, da kralja povsod odlikujejo z največo pozornostjo; cesar ga spremlja k vojaškim vajam, na lov, in ravno te dni podasta se k vojaškim vajam na Moravsko. — O političnem pomenu tega obiskovanja ugiblje se verjetno, da se namerava za gotove slučaje tudi Španjska pridružiti nemško-avstrijski zvezi.

Prav tisti vspeh, čuje se, da je imelo obiskanje kralja rumunskega in tamošnjega ministra Bratjano-a;